

Чорух А., Сабырханова, Л. Ш*., Нышанбаева Қ.У.
PhD doctor, Университеті Сакаръя, Стамбул, Түркия
магистр, оқытушы, М. Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
магистр, оқытушы, М. Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
**АҚПАРАТТЫҚ - КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ:
ЖАЛПЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАР АРАСЫНДА
АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ**

Автор корреспондент: s.lazzat_777@mail.ru

Түйін. Қазіргі уақытта адамдардың технологияға тәуелділігінің артуы ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) адамның мүмкіндіктерін кеңейтуге және оның қоғамға қатысуына ықпал ететін факторлардың бірі ретінде көрсете отырып, әртүрлі секторлардың өзгеруі арқылы көрінеді. Директивалық органдар мен оқытушылар акт оқушылардың жетістіктеріне оң әсер етудің негізгі факторы екендігімен келісті. Көптеген зерттеулер АКТ-ны ауылдық қауымдастықтардағы оқушылардың білім алуына біріктіруге бағытталған болса да, жергілікті білім алушылар арасындағы акт сұрақтары артта қалды. Бұл зерттеу ағылшын тілін үйренудегі АКТ-ның маңыздылығы туралы Жергілікті білім алушылардың пікірлеріне назар аудара отырып, бұл олқылықты жоюға арналған. Бұл зерттеуге Қазақстанның Шымкент қаласындағы үш округтен 89 білім алушы қатысты. Қатысушылардың пікірлерін бағалау құралы ретінде сауалнамалар қолданылған кезде сандық тәсіл қолданылды. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, жергілікті білім алушылардың АКТ құзыреттілігі төмен, бірақ оқыту мен оқытуда АКТ-ны қолдануға оң көзқараспен қарайды. Аудиторияда АКТ-ны қолдану деңгейі төмен болды, және таңқаларлық, олардың көпшілігі ағылшын тілін үйрену кезінде интернетке байланысты әрекеттерді таңдады.

Кілттік сөздер. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар(АКТ), оқыту және оқыту, жергілікті оқушылар, ағылшын тілін оқыту.

Кіріспе. Технологияның дамуы адамдардың өмірін түбегейлі өзгертті, өйткені әлем технологиялық тұрғыдан күрделі ғасырда дамуда. Интернет деп аталатын кеңейтілген желі байланысты едәуір жақсартты және ақпаратты оңай алуға мүмкіндік берді. Білім мен байланыс құралдарын алу алдыңғы қатарлы технологиялар болған кезде күш салуды қажет етпейтін сияқты. Бұл технология, байланыс және технологияның тығыз байланысын сипаттау үшін "ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" (АКТ) терминінің құрылуына әкелді. Бұған жақсы мысал-смартфондар мен планшеттік компьютерлер, адамдардың АКТ-ға тәуелділігін қанағаттандыру.

Цифрлық дәуірде АКТ-ның таралуы білім беру саласын көптеген жолдармен өзгертті; басқалармен қатар, бұл орнату, оқыту және оқыту процесі және сыныптарда қолданылатын оқу құралдары. Акт сонымен қатар Білім алушыларға өзін-өзі дамытуға үлкен мүмкіндіктер береді. ЮНЕСКО-ның (2004) мәліметтері бойынша, акт сізге мектептен тыс білімнің кең қоймаларына, соның ішінде мультимедиялық құралдарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бәрі АКТ-мен байланысты болған кезде, білім алушыларді дәстүрлі ортада оқытуды жалғастыру маңызды емес.

"Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 9-тармағымен оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының жылдам бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылды. қоғамның және еңбек нарығының өзгеретін қажеттіліктеріне. Қазіргі қоғам технологиялық сауатты және оңтайлы өнімділікке қол жеткізу үшін технологияны қолдана алатын білікті жұмысшыларды қажет етеді. Акт сонымен қатар тиімді оқытуға ықпал ететін факторлардың бірі ретінде танылады, өйткені олар есептеу мен графиканы жылдамдату арқылы білім алушыларға тез және дәл кері байланыс береді. Осылайша, білім алушылар стратегиялар мен түсіндірулерге көбірек көңіл бөледі. Сонымен қатар, білім беруде технологияны қолдану туралы 219 зерттеуге шолу негізінде жүргізілген зерттеу технологиялық тұрғыдан бай ортаны бастан өткерген білім алушылардың барлық пәндер бойынша жетістіктеріне оң әсерін тигізгенін көрсетті.

Акт интеграциясы білім алушыларға көп пайда әкелуі мүмкін болғандықтан, мектептер

мен мекемелер өз оқушыларына АКТ саласындағы ең жақсы интеграцияланған білім беру үшін маңызды болып саналады. Акт білім алушылардың үлгерімін жақсартып, олардың жетістіктерін арттыра алатындығында таңқаларлық ештеңе жоқ.

Тапсырма қойылуы. Білім беруде АКТ-ны пайдаланудың қалыптасып келе жатқан үрдісі Қазақстандағы білімге айтарлықтай әсер етті. Акт дамуда - білімге негізделген қоғамда маңызды және шешуші рөл атқаратындықтан, олардың интеграциясы қазақстандық білім беру мақсаттарының бірі ретінде қойылды. Алайда, цифрлық алшақтық Білім Министрлігінің (ҚМ) цифрлық сауаттылықты кеңейту жөніндегі бастамаларына әсер етті. АКТ-ға кең қол жетімділігі бар адамдар мен мұндай қол жетімділігі жоқ адамдар арасындағы сандық алшақтық. АКТ оқыту мен оқу процесін жақсартады деп саналғанымен, халықтар арасында АКТ-ны қолдануға назар аудару өте маңызды. Көптеген жергілікті тұрғындар АКТ-ға қол жетімділігі шектеулі ауылдық жерлерде тұрады, сандық алшақтық одан да кең болуы мүмкін, өйткені олардың көпшілігі АКТ-ны білімге біріктіруден пайда көре алмайды. Басқа білім алушылар өздерінің оқытушылық және оқу процесінде АКТ-ны қолдануды сезінуі мүмкін, бірақ жергілікті білім алушылар бұл жағдайға тең келмейді.

Қазіргі зерттеу ағылшын тілін үйренуге назар аудара отырып, осы мәселені зерттеуге ниетті. Атап айтқанда, бұл зерттеу жергілікті білім алушылардың акт құзыреттілігінің деңгейін, жергілікті білім алушылардың ерлер мен әйелдер арасында болуы мүмкін акт құзыреттілігіндегі айырмашылықтарды зерттейді. Ағылшын сыныбында АКТ-ны қолдану деңгейі, сондай-ақ жергілікті білім алушылар арасында ағылшын тілін үйренудегі АКТ-ның маңыздылығы. **Зерттеу Сұрақтары. Зерттеу сұрақтары келесідей:**

Жергілікті білім алушылардың акт құзыреттілігінің деңгейі қандай?

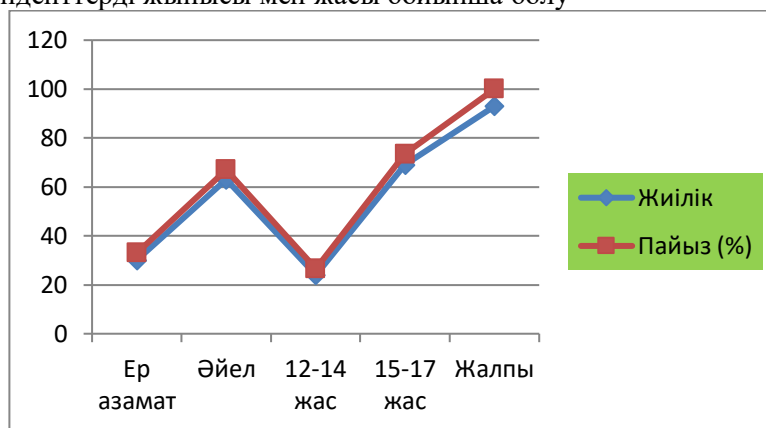
Жергілікті білім алушылардың АКТ-ға қатынасы қандай?

Ағылшын сыныбында акт интеграциясының деңгейі қандай?

Жергілікті білім алушылар ағылшын тілін үйренуде акт маңыздылығын қалай қабылдайды?

Зерттеу. Бұл зерттеуде сандық тәсіл қолданылды. Сауалнамалар АКТ құзыреттілігі, акт құзыреттілігіндегі гендерлік айырмашылықтар, АКТ-ға деген көзқарас, АКТ-ны ағылшын сыныбына интеграциялау деңгейі және олардың білім берудегі АКТ маңыздылығы туралы ақпарат алу үшін пайдаланылды. Бұл зерттеуге Шымкент орта мектептерінің байырғы оқушылары қатысты. Бұл зерттеуге қатысу үшін Шымкентдың үш ауданынан екінші және бесінші сынып аралығындағы байырғы халықтар арасынан жалпы саны 94 мектеп оқушысы іріктелді. 1-кестеде респонденттердің жынысы мен жасы бойынша бөлінуі көрсетілген.

Кесте 1. Респонденттерді жынысы мен жасы бойынша бөлу

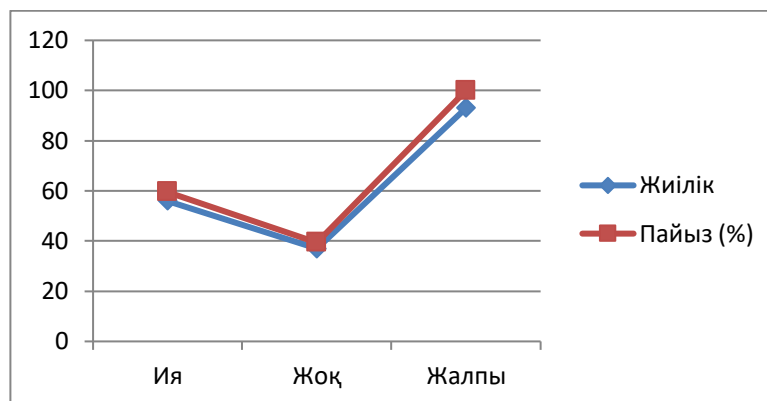

Нәтижелері және талқылау.

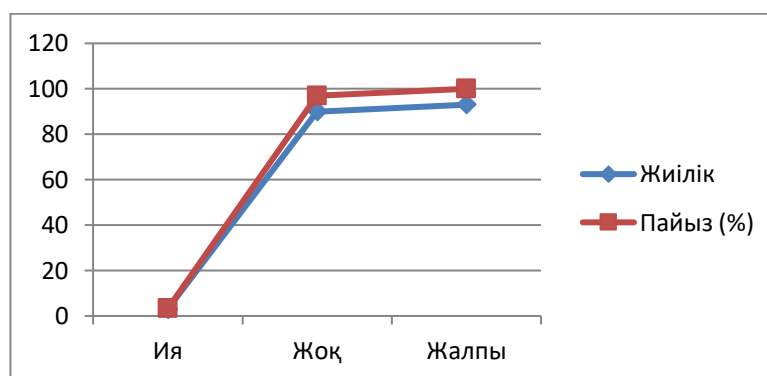
Жергілікті білім алушылардың АКТ құзыреттілік деңгейі

Респонденттердің көпшілігі 2-кестеде көрсетілгендей үйде компьютерге қол жеткізе алатындығы белгілі болды. 3-кестеде көрсетілгендей, Интернетке қол жеткізу үшін респонденттердің 90% - дан астамы үйде Интернетке қол жеткізе алмайды. Компьютерге және Интернетке қол жеткізу білім алушылар арасында АКТ құзыреттілігін арттыруға көмектесетін құрал ретінде қарастырылады. Егер компьютер мен Интернет сияқты тиісті инфрақұрылым болса, білім алушылар оларды пайдалану тәжірибесіне ие бола алады, бұл олардың АКТ құзыреттілігін арттыруға жанама ықпал етеді. Интернеттің қол жетімділігі және компьютерлік тәжірибе білім алушылардың компьютерлік құзыреттілігіне байланысты.

Кесте 2. Респонденттердің үй жағдайында компьютерге қолжетімділік статистикасы

Кесте 3. Интернет қолжетімділігінің статистикасы

Сондай-ақ, респонденттердің көпшілігі АКТ құзыреттілігінің төмен санатына жататындығын анықтауға болады. Аталған төрт дағдының ішінде байырғы білім алушылар жалпы компьютерлік дағдыларда ең білікті болып көрінеді. Ең төменгі орташа мән электрондық поштаны қолдану дағдысын білдіреді. Бұл жергілікті білім алушылардың электрондық поштаны қолдану шеберлігін басқа дағдылармен салыстырғанда ең қиын деп санайтындығын көрсетеді.

Ең жоғары орташа-компьютерлік ойын ойнау. Бұл жергілікті білім алушылар компьютерлік ойындарда өздерін жоғары бағалағанын көрсетеді. Бұл таңқаларлық емес, өйткені компьютерлік ойындар ойнау қызықты және білім алушылардың назарын аударуы мүмкін. Олар компьютерді ойын үшін пайдалануға түрткі болады. Алынған нәтижелерден бағдарламалық жасақтаманы орнату байырғы білім алушылардың орындауы үшін ең қиын дағды ретінде қабылданғанын көруге болады. Бағдарламалық жасақтаманы орнату пайдаланушылардан нұсқаулар мен процедураларды түсінуді талап етеді. Бұл жергілікті білім алушылар үшін қиын болуы мүмкін, өйткені олардың ағылшын тілін білуі шектеулі және барлық нұсқаулар мен рәсімдер ағылшын тілінде берілген. Сонымен қатар, жергілікті білім алушылар электрондық пошталарға қосымшалар қосудан гөрі электрондық хаттарды құруда анағұрлым сауатты екендігі анықталды. Білім алушыларға мектептерде электрондық поштаны құруға және жіберуге үйретіледі, осылайша олар өздерін электрондық поштаны құруда сауатты деп бағалайтынына сенімді болды. Электрондық пошталарға тіркемелерді қосу мүмкіндігі олар үшін қиын болуы мүмкін, өйткені процесс өте күрделі, әсіресе пайдаланушылар компьютерлік білімі шектеулі және ағылшын тілін білуі шектеулі болған кезде.

Ағылшын тілін үйренуде АКТ-ның маңыздылығы. Жергілікті білім алушылардың ағылшын тілін үйренудегі АКТ-ның маңыздылығы туралы пікірлерін нақтылау үшін бес ашық сұрақ қойылды. Бұл сұрақтарға жауаптар жергілікті білім алушылардың АКТ-ның ағылшын тілін үйренудегі маңыздылығын қаншалықты қабылдайтынын анықтау үшін қолданылды, содан кейін алдыңғы зерттеу сұрақтарының нәтижелерімен үшбұрышталды.

Жергілікті білім алушылардың көпшілігі АКТ оларға ағылшын тілін үйренуге көмектеседі деп келісті. Бұл жергілікті білім алушылардың АКТ-ның Білім берудегі артықшылықтарын түсінетіндігін көрсетеді. Бұл олардың мектепте алған акт әсеріне байланысты. Олар бүгінде

интернеттің маңыздылығын біледі, сондықтан олардың ағылшын тілін үйренудегі АКТ рөлін оң бағалайтыны таңқаларлық емес. Бұл зерттеуші білім алушылардан Интернеттің не екенін білетіндігін сұрағанда анықталды. Барлығы дерлік Интернеттің не екенін және Facebook деген не екенін білетіндерін айтты.

Алынған нәтижелерге сүйене отырып, білім алушылардың көпшілігі акт оларға ақпарат табуға көмектеседі деп келісті. Интернетте таңқаларлық ақпарат көп. Сондықтан оны сыныпта қолдану білім алушыларға оқу процесінде көмектеседі. Интернет білім алушыларға қызықты іс-шаралар ұсынады, өйткені "веб-сайттар анимацияға, түстерге, дыбыстарға, суреттерге, интерактивті формаларға және сандық бейнеклиптерге толы; білім алушыларді ынталандыру және оларға оқу процесінен ләззат алуға көмектесу.

Кесте 4. АКТ-ның ағылшын тілін үйренуде көмек беруі

Көптеген білім алушылар өздерінің ағылшын сыныбындағы акт интеграциясының деңгейіне қанағаттанбайды. Бұл олардың ағылшын сыныбында акт элементі болмағандықтан болады. Білім алушылардың бұл қанағаттанбаушылық сезімі олардың оқытуда және оқу процесінде АКТ-ны қолдануға ұмтылатындығын білдіреді. Оқытуда дәстүрлі әдісті қолдану бұдан былай сәйкес келмеуі мүмкін, бірақ білім алушылардың көпшілігі қазіргі ағылшын тілін үйренуге оң баға береді. Олар ағылшын тілін үйрену процесі қызықты, қанағаттанарлық және өте жақсы екенін сезінді. Алайда, білім алушылар ұсынған себептерге байланысты 24,5% - ы көңілді және пайдалы мұғалімдер бар екендігімен келісті. Бұл себеп олардың ағылшын тілін үйренуіне оң ықпал етеді.

Қорытынды. Бұл зерттеу АКТ саласындағы құзыреттілікке, АКТ-ға деген көзқарасқа және жергілікті білім алушылар арасында ағылшын тілін үйренудегі АКТ-ның саналы маңыздылығына сәтті әсер етті. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, байырғы білім алушылардың оған деген оң көзқарасына қарамастан АКТ құзыреттілігі төмен. Бұл зерттеу көбінесе маргиналдаған байырғы білім алушылардың жеткіліксіз дағдыларын жақсы түсінуге мүмкіндік береді. Білім министрлігі, әр түрлі мүдделі тараптар мен оқытушылар жергілікті білім алушылар арасында АКТ-ны тиімді пайдалануды қамтамасыз етуге және сапалы білім алу үшін олардың тең мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге көп көңіл бөлуі керек. Осы зерттеуден жергілікті білім алушылардың АКТ-ға деген дұрыс көзқарасы бар екенін атап өткен жөн, бұл олардың АКТ құзыреттілігін арттыруға жеткілікті қолдау мен күш салу оқуда айтарлықтай жетістікке жетуі мүмкін деген қорытынды жасайды. Сондай-ақ, жергілікті білім алушылардың Интернетке қол жетімділігі шектеулі екенін атап өткен жөн, бұл олардың акт туралы білімінің жетіспеуіне әкеледі, бұл ағылшын тілі сабақтарында АКТ-ның төмен интеграциялануымен күрделене түседі. Акт білім алушыларға көмектесетіні дәлелденгендіктен, ағылшын тілі сабақтарында АКТ қолдануды кеңейту бастамалары одан әрі күшейтілуі керек.

Әдебиет тізімі:

1 ЮНЕСКО, 2004. Білім ордасындағы АКТ: оқытушыларға арналған нұсқаулық немесе АКТ қалай жана оқыту ортасын құра алады, ред.Дж.Андерсон және Э. Хвилон. ЮНЕСКО, Париж.

2 Реста, 2011 Ж.Т. Акт және байырғы халықтар. Ресей: білім берудегі ақпараттық технологиялар бойынша ЮНЕСКО институты.

3 Қараңыз, Д. 2005. Пікірталас құжаты: технологияның білімге әсері. Құжат PUSD

біліктілігін арттыру жөніндегі комитет үшін дайындалған.

<http://pleasanton.k12.ca.us/Superintendent / жүктеу / технология.pdf> (жүгінген күні 2011 жылғы 11 желтоқсан).

4 Қазақпарат. 2018 білім беруді цифрландыру: оқу процесіне көмек ретінде жаңа технологиялар https://www.inform.kz/ru/cifrovizaciya-v-obrazovanii-novye-tehnologii-v-pomosch-processu-obucheniya_a3477335

5 Заре-е, А. және А. Шекарей. 2010. Ағылшын тілін оқыту процесінде АКТ-ны қолдануды салыстырмалы зерттеу. Түрік қашықтықтан білім беру журналы-ТОЈДЕ 11 (2): 13-22. http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde38/pdf/notes_for_editor_2.pdf (2012 жылғы 3 қарашаға жүгінген күні).

6 Брановский, Ю.С. Көп деңгейлі педагогикалық білім беру құрылымында физика-математикалық емес мамандықтардың информатика саласындағы пәндерді оқытудың әдістемелік жүйесі: реферат. Педагогика ғылымдарының докторы-М., 2006.

7 Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңы.

8 Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

Аннотация: Растущая зависимость людей от технологий в настоящее время проявляется в преобразовании различных секторов, в результате чего информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) становятся одним из факторов, способствующих расширению возможностей человека и его участия в жизни общества. Директивные органы и преподаватели согласились с тем, что ИКТ являются важнейшим фактором, способствующим позитивному влиянию на достижения учащихся в целом. Хотя в многочисленных исследованиях основное внимание уделялось интеграции ИКТ в образование учащихся из сельских общин, вопросы ИКТ среди учащихся из числа коренных народов были отодвинуты на второй план. Это исследование призвано устранить этот пробел, сосредоточив внимание на мнениях учащихся из числа коренных народов о важности ИКТ в изучении английского языка. В этом исследовании приняли участие в общей сложности 94 студента из числа коренных народов из трех районов Паханга, Малайзия. Был применен количественный подход, когда в качестве инструментов оценки мнений участников использовались вопросники. Результаты показали, что учащиеся из числа коренных народов обладают низкой компетентностью в области ИКТ, но позитивно относятся к использованию ИКТ в преподавании и обучении. Уровень использования ИКТ в классе оказался низким, и, что удивительно, большинство из них предпочли заниматься деятельностью, связанной с Интернетом, при изучении английского языка.

Ключевые слова: Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), преподавание и обучение, студенты из числа коренных народов, изучение английского языка.

Abstract: The increasing dependence of people on technology nowadays is evident through the transformation of various sectors, placing Information and Communication Technology (ICT) as an enabler in enhancing human capabilities and participations as a member of society. Policymakers and educators agreed that ICT is a supreme factor in leveraging positive effects on the students' achievements at large. Although myriad of studies have focused on ICT integration in education of students from the rural communities, the ICT issues among indigenous students have been sidelined. This study intended to address this gap by focusing on the views of indigenous students on the importance of ICT in learning English. A total of 94 indigenous students from three districts in Pahang, Malaysia were involved in this study. A quantitative approach was employed where questionnaires were used as instruments to gauge the participants' views. The findings revealed that the indigenous students have low ICT competence but have positive attitude in the use of ICT in teaching and learning. The level of ICT use in classroom was found to be low and, surprisingly, most of them preferred to have Internet-related activities in learning English.

Keywords: Information and Communication Technology (ICT), teaching and learning, indigenous students, learning English.